

РОЗДІЛ IV. ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЕСТЕТИКО-МИСТЕЦТВОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

УДК 78.072; 314.743 (73)

Ганна Василівна Карась
кандидат педагогічних наук,
доцент, докторант Державної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МУЗИКОЗНАВЧОЇ ТА МУЗИЧНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОМАНА САВИЦЬКОГО-МОЛОДШОГО

Стаття присвячена дослідженню музикознавчої та музично-публіцистичної діяльності Романа Савицького-молодшого із США, яка розглядається в контексті української та світової музичної культур. Аналізуються праці та статті вченого, опубліковані в Україні та діаспорі. Доступний доробок вченого (66 позицій) дає можливість здійснити його класифікацію, зробити узагальнення через призму культурологічних аспектів.

Ключові слова: музикознавство, публіцистика, музична культура, діаспора, контекст.

The's article is dedicated to the investigation of music and the music publicistic activity of Roman Savytskyu Junior, from USA that is studied in the context of Ukrainian and world music cultures. Works and articles of the scholar musician, published in Ukraine and Diaspora are analyzed. Accessible works of the scholar (some 66 positions) provides the opportunity to classify and to generalize them in the light of cultural aspects.

Key words: musical science, publicism, musical culture, Diaspora, context.

Постать діяча музичної культури української західної діаспори Романа Савицького-молодшого (1938 р.н.) привертає сьогодні увагу музикознавців та культурологів з багатьох причин. Він, як дійсний член-кореспондент НТШ в Нью-Йорку, дійсний член УВАН у США, член НСКУ (з 2000 року), все своє подвижницьке життя присвятив служінню українському музичному мистецтву, активно вписуючи його у контекст світової культури. У праці О. Немкович, присвяченій українському музикознавству ХХ століття, діяльність Р. Савицького окреслена штрихами [3], а з нагоди його 70-річчя В. Грабовський подає оглядову статтю в журналі "Музика" [1]. Зважаючи на вагомий науковий та публіцистичний доробок вченого і недостатнє висвітлення його в українському музикознавстві, *актуальним* бачиться його осмислення як цілісного явища. *Метою* розвідки є дослідження культурологічних аспектів музикознавчої та музично-публіцистичної діяльності Романа Савицького-молодшого. Для її досягнення необхідно вирішити наступні *завдання*: проаналізувати праці та статті вченого; встановити класифікацію його музикознавчого та науково-публіцистичного доробку; розглянути його діяльність в контексті української та світової музичних культур.

В. Грабовський розділяє творчий доробок вченого на монографічні видання, статті, рецензії, огляди у періодичній пресі та інше і висловлює думку: “Може скластися хибне враження, що подібна строкатість перешкоджає творенню цілісної картини діяльності науковця-бібліографа. Однак при уважнішому вивченні його доробку розумієш, що це не так: різноманітні уподобання об’єднуються в цілісність наскрізним лейтмотивом гарячої любові до українського, до творчості та мистецтва в цілому” [1, 24–25]. Видається, що класифікацію науково-публіцистичного доробку Р. Савицького-молодшого слід проводити по двох магістральних напрямках: музикознавчі праці та музична публіцистика.

Українська музикознавча наука в контексті сучасних досліджень репрезентується “багатьма дисциплінами, що перебувають на різних стадіях розвитку, сферами, які лише формуються, рядом проблемно-тематичних напрямів, що активно розвиваються і в майбутньому можуть розростися до відносно самостійних дисциплін” [3, 9]. Виходячи із класифікації українського музикознавства, запропонованої О. Немкович [3, 9], виокремлюємо ті, в яких працює Р. Савицький-молодший: історія музики та допоміжні музично-історичні галузі (джерелознавство, архівістика, бібліографія, нотографія, дискографія, біографістика, мемуаристика). Виділяються праці музикознавця з історії української музичної культури на материку і в діаспорі, зокрема про традиції СУПРОМу в Північній Америці [24], про українську композиторську спадщину на початку ХХІ століття [6], про шляхи входження української пісні в музичне життя Америки (на основі аналізу творів американських композиторів) [26], про впливи україністики на світову музичну культуру, про проблеми музичної освіти в діаспорі (зокрема, діяльність Українського Музичного Інституту) [13; 18; 27], підготовка статей у наукових і науково-дослідних публікаціях Заходу, робота над упорядкуванням української музичної бібліографії, нотографії та дискографії, створення джерелознавчих альманахів, присвячених В. Барвінському, З. Лиську, які містять унікальні матеріали [5; 23], рецензії на музикознавчі видання в Україні та за кордоном, рецензії на платівки українських виконавців, творчі портрети діячів музичної культури.

Своєрідним “центром” науково-бібліографічної уваги Р. Савицького-молодшого, як наголошує В. Грабовський, завжди був Василь Барвінський – вчитель його батька [1, 26]. Трагічна постать композитора в історії української музики радянської доби стимулювала діяльність Р. Савицького-молодшого з увічнення його пам’яті, повернення забутої і забороненої в Україні спадщини В. Барвінського, пропагування її у вільному світі. Публікації Р. Савицького про довголітні (протягом 30-ти років!) розшуки фортепіанного концерту В. Барвінського [30] засвідчують такі риси музикознавця, як одержимість і відданість українському музичному мистецтву, терпеливість пошукача, пошана до творчості і особистості великого українського композитора. Познайомивши німецького піаніста та органіста Міхаеля Грілла із творчістю В. Барвінського, Р. Савицький-молодший завоював ще одного палкого прихильника української музики. Понад двадцять років твори В. Барвінського є в репертуарі органіста і постійно виконуються не тільки в

Європі, а й у США, а також записані на платівці. Критик пише і про виконання секстету В. Барвінського у США, про інтернаціональні аспекти творчості композитора.

Особливо цінним джерелом для досліджень української музичної культури є вибрані матеріали про життя і творчість В. Барвінського із родинного архіву Р. Савицького [5]. Тут представлені автографи композитора, які не були друковані до 2000 року, окремі видання про В. Барвінського музикознавців діаспори В. Витвицького (США) та І. Каваліва (Канада), унікальні фото (в тому числі із заслання), програми концертів виконання творів композитора в різних країнах світу українськими та іноземними виконавцями.

Послідовність і наполегливість дослідник проявив у пошуках партитури сюїти “Галицькі танці” Зарембського-Ліста [21], яка віднайшлася у Бельгії в 1996 році після публікацій та листування Р. Савицького з цього приводу. Музикознавець вказує на глибоке зацікавлення Ф. Ліста українською музикою та історією, що знайшло своє віддзеркалення у творчості видатного угорського композитора.

Р. Савицький зібрав цінні матеріали для вивчення музикознавчої та композиторської діяльності ще одного представника української діаспори – Зіновія Лиська: упорядкував джерелознавчий альманах, присвячений творчості митця (нотографія, дискографія та бібліографія) [23], а також опублікував статтю про нього [15]. Вчений працював в архіві композитора у 1970 році і здійснив його впорядкування. В альманасі він подає біографічні дані З. Лиська [23, 4–6], 137 позицій його музичних композицій [23, 7–15], невелику, проте цінну дискографію, зокрема записи виконання його *Тропарів Воскресних* “Візантійським хором” з Голландії [23, 16], обробки українських народних пісень для голосу у виконанні М. Скали-Старицького, Г. Шерей, І. Синенької-Іваницької, сестер Байко [23, 17]. У розділі III – *Писання* – Р. Савицький помістив бібліографію музикознавчого доробку З. Лиська (123 позиції), яка містить праці з історії музики, біографічно-критичні статті, довідники та підручники, музичну фольклористику, рецензії та редагування [23, 18–31]. Уважно зібрані і описані вченим матеріали про З. Лиська та його творчість (124 позиції) [23, 32–45]. Це – першоджерела, статті музикознавців і діячів музичної культури України та діаспори, книжкові каталоги Конгресової Бібліотеки та Нью-Йоркської Публічної бібліотеки (США). У альманасу подано листування З. Лиська до Романа Савицького-старшого, інші раритетні документи.

Великим є внесок Р. Савицького-молодшого-музикознавця в інтеграцію української музичної культури у світовий культурний простір через **іноземні енциклопедичні видання**. Продовжуючи роботу своїх попередників В. Витвицького, М. Антоновича, А. Вирсти в цьому аспекті, він вніс до них суттєві уточнення про українських митців. Це англomовні українські енциклопедії США та Канади, а також вагомі в західному світі *The International Cyclopedia of Music and Musicians* (Нью-Йорк, Лондон), *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* (Лондон), до яких він звертався з пропозиціями виправити виявлені неточності чи помилки щодо української музики. Так, у 10-му виданні Енциклопедії Томпсона (Нью-Йорк, 1975, редактор Б. Богл) Р. Савицький вмістив 30 статей про вітчизняних музикантів, у тому числі вперше – статті про М. Леонтовича, В. Барвінського,

Р. Савицького-старшого. Відомості про Д. Бортнянського, М. Лисенка, К. Данькевича, Л. Ревуцького та інших вітчизняних митців він надрукував у *Baker's Biographical of Musicians* (Нью-Йорк, редактор Н. Слонімський), а довідки про Д. Бортнянського, М. Лисенка, Б. Лятошинського, а також про музичне життя Києва та Львова – у 20-томному виданні *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* (Лондон, 1980, редактор С. Сейді) [28]. Як вказує Ю. Ясиновський, у *Biographical Dictionary of Russian/Soviet Composers* (Нью-Йорк, 1989, редактори А. Го і Д. Феофанов) він видав понад 100 статей з розгорнутими бібліографіями й дискографіями про українських музикантів. В *International Encyclopedia of women composers* (А. Cohen, Нью-Йорк, 1987) було опубліковано статті, зокрема, про Н. Андрієвську та О. Андрєєву [3, 397]. “З 1960 року, – пише дослідник, – мені довелося перевірити близько 250 таких джерел, і я переконався, що ті довідники погано повелися з українськими музикантами” [28]. Неточності переважно стосувалися визначення національної приналежності: нерідко М. Березовського, Ф. Якименка, Б. Лятошинського, В. Косенка, Л. Ревуцького називали росіянами, В. Барвінського – мадяром, піаністку Любку Колессу, диригента і композитора Антона Рудницького – поляками і т. п. “Де шукати причин таких викривлених інформацій?” – запитує Р. Савицький і відповідає: “Вони також у незорієнтованості далекого від України, передовсім англомовного світу, який легковірно сприймає тенденційні інформації...”. виправляти ці “тенденції” він намагається у перелічених та інших виданнях. До думки вченого прислухались – окремі недоліки були усунені. Цьому сприяла низка публікацій в англомовних часописах американського континенту про українське музичне мистецтво” [1, 25].

Поява 2009 року першого тому нової енциклопедії української діаспори, присвяченої Сполученим Штатам Америки, засвідчує продовження наполегливої праці вченого із впорядкування статей про діячів музичної культури в цій країні протягом ХХ століття, його невгамовну енергію [2]. Роботу над багатотомною енциклопедією здійснює НТШ в Америці, а Р. Савицький як його дійсний член-кореспондент, подавши значну частину статей про діячів української музичної культури у США, продовжує традиції В. Витвицького, З. Лиська та інших вчених-музикознавців, які працювали над Енциклопедією українознавства під керівництвом В. Кубійовича.

Р. Савицький-молодший багато працював над створенням **дискографії** видатних українських митців: композиторів М. Лисенка, З. Лиська [17; 23], співаків М. Менцинського, Й. Гошуляка [11], піаністки Л. Колесси [14]. Митець приділив увагу музично-педагогічній спадщині свого батька [19].

Вчений впорядковує і подає **бібліографію** публікацій про Д. Бортнянського, М. Лисенка, В. Барвінського, З. Лиська та С. Крушельницьку [4; 5; 10; 12; 16; 23], а також нотографію З. Лиська [23]. Важливо, що музикознавець в цьому аспекті часто актуалізує музикознавчу літературу Заходу, а це не тільки розширює культурне поле українського музичного мистецтва, але тим самим забезпечує входження його у світовий культурний простір.

Р. Савицький часто виступає рецензентом нових звукозаписів (наприклад Б. Веселовського [7]), нових музикознавчих видань в Україні та діаспорі [8; 9], нових великих музичних творів.

Музична публіцистика Р. Савицького-молодшого багатогранна і різножанрова. Він активно публікується в українській емігрантській пресі в Америці – *Альманах Українського Народного Союзу* (щорічник, видавництво *Свобода*), *Америка, Свобода, Наше життя (Нью-Йорк)*, *Вісті* (Міннеаполіс, Міннесота), *Новий шлях* (Чикаго), *The Ukrainian Weekly* (Jersey Siti); в Канаді – *Новий шлях* (Торонто) та Європі – *Сучасність* (Мюнхен). “Автор зацікавлює читачів сюжетами із захоплюючої історії української пісні, народного мелосу та знаковими іменами музикантів” [1, 25].

Публіцист друкує невеличкі творчі портрети діячів музичної культури українського зарубіжжя О. Мишуги, Т. Микиші, Р. Савицького, Д. Гординської-Каранович [20], П. Плішки, В. Витвицького, С. Максимюка [22], статті про увічнення пам’яті А. Веделя, Д. Бортнянського в діаспорі [25; 29], про іноземних музикантів у Львові.

Ще одна сторінка музичної публіцистики Р. Савицького – гумор у музиці. Невеличкі фрагменти, анекдоти з життя відомих музикантів світу, в тому числі українських, які друкувалися в одному із наймасовіших видань діаспори – *Альманасі Українського Народного Союзу*, покликані, за визначенням автора, “розважити читача й будити зацікавлення до біографій музик”. Таким чином, Р. Савицький через найдоступніший жанр публіцистики пробуджував інтерес до музики у широких колах української спільноти у вільному світі.

З часу проголошення незалежності України Р. Савицький-молодший не тільки приїжджає на землю батьків, але й активно інтегрується в науковий світ батьківщини – публікується в наукових вісниках Львівського державного університету ім. І. Франка, Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського [26], Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка [17], збірках наукових праць – *Записки Наукового Товариства імені Т. Шевченка. Праці музикознавчої комісії* [12; 14; 15; 16], *Музика Галичини (Musica Galiciana)* [21], *KALOPHONIA* (Вид-во Українського Католицького університету, Львівської Богословської Академії) [9; 29], *Musica humana* (Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка та Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України) [17; 18; 22], *Бойки* (видання Науково-культурологічного товариства *Бойківщина*, Дрогобич), тематичних наукових збірках [24; 30]. Окремі статті автора вміщені в українській періодиці – журналах *Музика* (Київ), *Перевал* (Івано-Франківськ), газеті *Культура і життя* (Київ).

Класифікуючи музикознавчий та науково-публіцистичний доробок Р. Савицького-молодшого, який являє собою цілісне явище в українському музикознавстві, відзначаємо, що це насамперед праці з історії музики, які представляють маловідомі в Україні аспекти музичної діаспориани та допоміжні музично-історичні галузі (джерелознавство, архівістика, бібліографія, нотографія, дискографія, біографістика, мемуаристика). Музикознавець активно використовує у дослідженнях фундаментальний архівно-бібліографічний матеріал, недоступний українським музикознавцям, а тому введення його в науковий обіг в Україні є заслугою Р. Савицького-молодшого перед українським музикознавством.

Співпрацюючи з іноземними енциклопедичними виданнями, Р. Савицький-молодший забезпечував інтеграцію української музичної культури у світовий

культурний простір, а інтегруючись особисто в український культурний простір через публікацію власних праць в наукових та популярних виданнях в Україні, актуалізував доробок вчених зарубіжжя і сприяв цілісності вітчизняної музикознавчої науки.

Примітки

¹ Син відомого піаніста-педагога, мистецького діяча Романа Савицького (1907–1960), який, емігрувавши до США, в 1952 році організував відкриття Українського Музичного Інституту (УМІ), взявши за основу принципи діяльності Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові з його розгалуженою мережею філій. Нещодавно цей навчальний заклад, першим директором якого був Р. Савицький, відсвяткував своє 55-річчя.

² Юліуш Зарембський – польський піаніст-композитор, учень славетного Ференца Ліста.

³ Висловлюємо вдячність директору Інституту досліджень української діаспори Національного університету “Острозька Академія” Аллі Атаманенко за можливість ознайомитися з цим виданням.

Література

1. *Грабовський В.* З роду подвижників /Володимир Грабовський // *Музика.* –2008. – № 4. – С. 24–26.

2. *Енциклопедія української діаспори.* Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 1. А–К / Гол. ред. В. Маркусь, співредактор Д. Маркусь. – Нью-Йорк-Чикаго: НТШ в Америці, 2009. – 433 с.

3. *Немкович О.* Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін: [монографія]. / Олена Немкович. – К., 2006. – 534 с.

4. *Савицький Р., мол.* Американський портрет Соломії Крушельницької: (Бібліогр.-крит. есей) / Роман Савицький-мол. // Альманах Укр. Нар. Союзу (далі – УНС). – Парсипані, Нью-Джерзі, 2004. – С.140 – 143.

5. *Савицький Р.-мол. В. Барвінський.* Вибрані матеріали про його життя і творчість (з родинного архіву Р.Савицького) / Роман Савицький-мол. – Кренфорд, США, 2000. – 317 с.

6. *Савицький Р., мол.* В орбіті світової музики (композиторська спадщина на грані ХХІ віку/ Роман Савицький-мол. // Альманах УНС. – Нью-Йорк: Свобода, 2000. – С. 125 – 133.

7. *Савицький Р. (мол.)* [Рец.] “Верба схилила стан дівочий”. Нова платівка з піснями Б. Весоловського / Роман Савицький-мол. // *Новий шлях* (Чикаго). – 1972. – Ч. 28. – С. 12.

8. *Савицький Р., мол.* [Рец.] Витвицький Василь. Музичними шляхами. Спогади/ Роман Савицький-мол. // *Сучасність.* – 1990. – Ч. 7–8 (351–352). – С. 241–244.

9. *Савицький Р.-мол.* Відродження Артема Веделя/ Роман Савицький-мол.// *КАЛОФONIA/ KALORHONIA:* наук. зб. статей і матеріалів з історії церковної монодії та гимнографії, число 1. До 70-річчя Олександри Цалай-Якименко. – Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 2002. – С. 339–341.

10. *Савицький Р. Д.* Бортнянський і його доба в музикознавчій літературі Заходу/ Роман Савицький-мол. // *Сучасність* (Мюнхен). – 1976. – № 11. – С.116–119.

11. *Савицький Р.-син.* Дискографія Модеста Менцинського/ Роман Савицький-мол. // *Менцинський Модест: Спогади. Матеріали. Листування* / Авт.-упоряд. М. Головащенко. – К.: Рада, 1995. – С. 240–243.

12. *Савицький Р.-мол.* Дмитро Бортнянський у деяких публікаціях Заходу/ Роман Савицький-мол. // *Записки НТШ. Праці музикознавчої комісії.* –Львів, 2004. – Т. ССXLVII. – С. 226 – 229.

13. *Савицький Р., мол.* До історії Українського Музичного Інституту/ Роман Савицький-мол. // Сучасність (Мюнхен–Нью-Йорк). – 1973, квітень, ч. 4. – С. 110–113.
14. *Савицький Р. (мол).* Звукозаписи Любки Колесси / Роман Савицький-мол. // Записки НТШ. Праці музикознавчої комісії. – Львів, 1996. – Т. ССXXXII. – С. 408 – 413.
15. *Савицький Р.-син.* Зіновій Лисько і його музикознавча діяльність/ Роман Савицький-мол. // Записки НТШ. Т.ССXXVI – Праці музикознавчої комісії. – Львів, 1993. – С. 471–477. Передрук за: Савицький Р.-мол. Музикознавець – піонер // Сучасність (Мюнхен). – 1973. – № 9 (153). – С. 76 –84.
16. *Савицький Р.-син.* Микола Лисенко в наукових і науково-дослідних публікаціях Заходу/ Роман Савицький-мол. // Записки НТШ. Праці музикознавчої комісії. – Львів, 1993. – Т. ССXXVI. – С. 322 –333.
17. *Савицький Р. –мол.* Музика Лисенка на канадійському компакт-диску / Роман Савицький-мол. //Musica humana: зб. ст. кафедри музичної україністики, ч.1: До 150-ліття Львів. консерваторії / Відп. ред. Ю. Ясіновський [= наук. зб. ЛДМА ім. М. Лисенка, 8; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Серія “Історія української музики”, 10]. – Львів, 2003. – С. 327–328.
18. *Савицький Р., мол.* 50-літ Українського Музичного Інституту Америки/ Роман Савицький-мол. // Musica humana: зб. ст. каф. музичної україністики, ч.2 / Відпов. ред. Ю. Ясіновський [= наук. зб. ЛДМА ім. М. Лисенка, 10; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, серія: Історія української музики, 13]. – Львів, 2005. – С. 66–73. Передрук з невеликими редакційними змінами за: Альманах УНС. –2002, річник 92. – Персиппані; Нью-Йорк, 2002. – С. 169 –174.
19. *Савицький Р.-мол.* Роман Савицький – піяніст (в оцінці української й іншомовної критики) / Роман Савицький-мол. // Вісті (Сан Пауло, Мінн., США). – 1970. – Ч. 4 (35). – С. 2–6.
20. *Савицький Р. (мол).* Слава: Присвячую моїм друзям у Львові: [Нариси про укр. митців] / Роман Савицький-мол. // Альманах УНС. – 2001. – Джерзі Ситі – Нью-Йорк: Вид-во “Свобода”. – С. 114–121.
21. *Савицький Р., мол.* Слідами “Галицьких танців” Зарембського-Ліста/ Роман Савицький-мол. // Музика Галичини. Musica Galiciana. – Т. II /Ред.-упор. Ю. Ясіновський. – Львів: Споллом, 1999. – С. 58 –61.
22. *Савицький Р., мол.* Степанові Максим'юку – 75 літ / Роман Савицький-мол. // Musica humana: зб. ст. каф. музичної україністики, ч.1: До 150-ліття Львів. консерваторії / відп. ред. Ю. Ясіновський [= наук. зб. ЛДМА ім. М. Лисенка, 8; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Серія “Історія української музики”, 10]. – Львів, 2003. – С. 301 –303.
23. *Савицький Р. мол.* Творчість Зіновія Лиська: Нотографія – Дискографія – Бібліографія / Роман Савицький-мол. – Кренфорд; Нью-Джерси, США: Ключі, 1995. – 84 с.
24. *Савицький Р., мол.* Традиції СУПроМу в Північній Америці / Роман Савицький-мол. //Союз Українських Професійних Музик у Львові: Матеріали і документи /Ред.-упорядники В. Сивохіп і Р. Стельмашук. – Львів: Споллом; вид-во М.П. Коць, 1997. – С. 55–60.
25. *Савицький Р., мол.* У поклоні Дмитрові Бортнянському / Роман Савицький-мол. // Сучасність (Мюнхен). – 1976. – № 11. – С. 114–169.
26. *Савицький Р.* Українська пісня та американські композитори / Роман Савицький-мол. // Наук. вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Українська тема у світовій культурі / Упор. і автор вступ. ст. М.Д. Копиця. – Вип. 17. – К., 2001. – С. 184–199.
27. *Савицький Р. (мол).* Український музичний інститут в Америці / Роман Савицький-мол. // Бібліографія українознавства. – Львів, 1994. – Вип. 2: Бібліографія та джерела музикознавства. – С. 77 –78.
28. *Савицький Р. (мол).* Українські музики в джерелах Заходу / Роман Савицький-мол. // Бібліографія українознавства. Бюлетень Комісії української бібліографії Міжнар. асоціації україністів /Упор. і ред. вип. Ю. Ясіновський. – Львів, 1994. – Вип. 2: Бібліографія та джерела музикознавства. – С. 81 – 86.

29. *Савицький Р.-мол.* Ушанування Березовського, Бортнянського та Веделя в Північній Америці / Роман Савицький-мол. // КАЛОΦΩONIA/ KALOPHONIA: наук. зб. статей і матеріалів з історії церковної монодії та гимнографії, число 3: До 60-ліття Крістіяна Ганніка та Юрія Ясіновського. – Львів: Вид-во Укр. Католицького університету, 2006. – С. 232–233.

30. *Савицький Р.-мол.* Хронологія нововідкритого фортепіанного концерту f-moll Василя Барвінського (реконструкція подій) / Роман Савицький-мол. // Василь Барвінський у дослідженнях та матеріалах / Ред.-упор. В.Грабовський. – Дрогобич: Посвіт, 2008. – С. 60–63.

УДК 7.73(75)(044)

Юлія Вікторівна Романенкова

кандидат мистецтвознавства, доцент,
докторант Державної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

ПРОВІДНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦТВА ПЕРШОЇ ШКОЛИ ФОНТЕНБЛО

Статтю присвячено основним тенденціям, притаманним для мистецтва Першої школи Фонтенбло, яке представляли італійські маньєристи та французькі майстри першої половини XVI століття.

Ключові слова: стиль, маньєризм, мистецтво, школа Фонтенбло.

This article is dedicated to main tendencies of Fine Arts of the First School of Fontainebleau, that were presented by Italian Mannerists and French artists of the 1st half of XVIth century.

Key words: style, Mannerism, Fine Art, the School of Fontainebleau.

Серед майстрів Першої школи Фонтенбло, які визначали основні тенденції французького варіанту маньєризму, т. зв. “стилю Фонтенбло”, – представники творчої династії Клуе, А. Карон, К. де Ліон, Ж. Кузен-ст. і Ж. Кузен-мол. Саме останні два являють особливу цікавість, бо є, як і Клуе або Дю Мустье, представниками творчої династії.

Дуже довго вчені не розрізняли стилі батька й сина, вважаючи, що весь спадок належить пензлю одного майстра. Художники походять із Санса. Кузен-старший народився там близько 1490 року, відомості про його працю зустрічаються в документах до 1540 року, коли він переїхав до Парижа. Художник робив ескізи для вітражів, працював над вівтарями. Уже в Парижі він створював картини для серії шпалер: “Життя св. Женев’єви”, “Життя св. Маммеса”. У той самий час він продовжував займатися вітражами, як пишуть дослідники, брав разом із Кароном участь в оформленні урочистого в’їзду Генріха II в столицю.

Два найзначніші твори Кузенів, на які потрібно звернути увагу, – це “Єва – перша Пандора” та “Страшний суд”. Перший належить батькові, другий – синові. Говорити про графіку Кузенів трохи легше, збереглася певна кількість аркушів, які дають уявлення про їхню творчу манеру.